

Oslo, den 13. oktober 2022

SAFO – INNSPILL STATSBUDEJETTET 2023 – ARBEIDS- OG SOSIALKOMITEEN

SAFOs visjon er full deltakelse og likestilling for funksjonshemmede og at funksjonshemmedes menneskerettigheter realiseres i Norge. Vårt hovedkrav er at CRPD – Funksjonshemmedekonvensjonen skal inkorporeres i Menneskerettsloven.

Likestilling av funksjonshemmede har i godt og vel vært en uttalt politisk visjon. Allikevel er diskriminering og ekskludering fremdeles en del av funksjonshemmedes hverdag.

Ekskludering i skolen blir til utenforskap og diskriminering i Arbeidslivet

Funksjonshemmedes ekskludering fra det faglige og sosiale fellesskapet i nærskolen er et eksempel. Elever med funksjonsnedsettelse ekskluderes fra ordinær undervisning og plasseres i egne rom, egne bygg og til tider egne skoler på tvers av egne ønsker. En del følger ikke en gang læreplanen. Ambisjonsnivået på deres vegne mangler, og alt for mange går ut av grunnskolen uten nødvendig basiskunnskap.

Manglende universell utforming av mange nærskoler forsterker utenforskapet og bidrar til at elever med funksjonsnedsettelse ikke blir en del av det ordinære faglige og sosiale fellesskapet i oppveksten. Det finnes flere undersøkelser og kartlegginger av tilgjengelighet og universell utforming ved våre skoler. Hvilke indikatorer som benyttes og hvordan undersøkelsene foregår varierer. Anslagene for utilgjengelighet og universell utforming er derfor forskjellige.

Norges Handikapforbunds undersøkelse fra 2014 viser at 8 av 10 grunnskoler er utilgjengelige mens Kartverkets undersøkelse fra 2017 viser at kun 7 % av inngangspartiene er helt tilgjengelige for rullestolbrukere mens 26 % av inngangspartiene er utilgjengelige for personer med nedsatt syn¹. Veikart universelt utformet nærskole 2030, en strategi for oppgradering til universelt utformede skolebygninger innen 2030, er ennå ikke igangsatt. Visjonen om et likestilt arbeidsliv er avhengig av inkludering i skolen og oppgradering av skolebygningene er en forutsetning. Tidsfrist i forskrift og øremerkede midler er en forutsetning.

¹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/26633b70910a44049dc065af217cb201/anbefalingene-fra-fn-komiteen-norsk-versjon-7-mai-2019-med-ansvarlig-department-angitt.pdf> - side 2

Tolke- og ledsagertjenester – grunnleggende verktøy for inkludering av personer med døvblindhet

Grunnlaget for å styrke døvblindes livskvalitet ligger i likeverdig inkludering. Inkludering betyr full deltagelse og like rettigheter på alle områder i samfunnet. En innskrenkning vil redusere deltagelsen og prinsippet om like rettigheter vil være svekket. Det er derfor viktig å sikre retten til de tjenester og hjelpemidler som er nødvendige for å styrke inkluderingen av personer med døvblindhet i alle aspekter av samfunnet. Grunntanken er at det er samfunnet som skaper barrierer, ikke døvblindheten.

Et grunnleggende og viktig verktøy for inkludering av personer med døvblindhet i samfunnet er Tolke- og ledsagertjenesten. Under denne ordningen yter fagutdannede tolk- ledsagere kommunikasjons- og ledsagingsbistand på døvblindes egne foretrukne kommunikasjonsformer. Inkludert i dette finner vi også steds-, situasjons- og informasjonsbeskrivelser, samt digital ledsaging som er nødvendige for å forstå omgivelsene, og å kunne delta i samfunnet på lik linje som andre. Døvblinde skal kunne møte samfunnet der samfunnet er.

Rundskrivet til Folketrygdlovens §10.7 bokstav G regulerer hvordan tolke- og ledsagerordningen skal administreres og ytes av NAV. Det er viktig at rundskrivet ikke skal kunne tolkes begrensende med tanke på prioritering av oppdrag. Det vesentligste er at tolk- ledsagere er tilgjengelige ved behov. Det må være den enkelte tjenestemottaker som vurderer når hen trenger tolk- ledsager. Tildelingen skal ikke styres av eventuelle subjektive vurderinger blant saksbehandlere i NAV. Det innebærer tilstrekkelig finansiering av utdanning og rekruttering av tolker. Det innebærer også å sikre nødvendig og tilstrekkelig finansiering av frilandsordningen som gir den nødvendige fleksibiliteten døvblinde trenger.

Funksjonshemmedes organisasjoner

Tilskuddet til funksjonshemmedes organisasjoner er beregnet med en økning på i underkant av 1,8%. KPI fra september 2021 til september 2022 er beregnet til 6,9 %. Bare fra januar i år til september nå er prisveksten 6,6 % i følge SSB sine beregninger². Dette innebærer en kraftig underfinansiering av funksjonshemmedes organisasjoner. Tilskuddene overføres til organisasjoner som arbeider mot diskriminering og for likestilling av funksjonshemmede. Manglende likestilling av funksjonshemmede er synlig og aktuell på alle livets arenaer, og pandemien har ikke ført til mindre diskriminering. Organisasjonene av funksjonshemmede arbeider bredt, og fokuserer alle livets områder for personer med funksjonsnedsettelse. Vi deltar blant annet med tilbud og informasjon til medlemmer, likepersonsarbeid, kamp for rettigheter og likestilling, og brukerrepresentasjon og informasjon inn mot premissleverandører og beslutningstakere ikke minst i offentlig, men også ovenfor privat sektor.

SAFO ber om at komiteen

- Legger inn en merknad med bekymring for hvordan ekskludering og forskjellsbehandling av funksjonshemmede i skoleløpet bidrar til diskriminering og utenforskap i voksenlivet
- Legger inn en merknad om at «Veikart universelt utformet nærscole 2030» må aktiviseres og gjennomføres med tidsfrister og øremerket tilskudd for oppgradering
- Sikrer nødvendig og tilstrekkelig finansiering av frilandsordningen som gir den nødvendige fleksibiliteten som døvblinde trenger

² <https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/konsumpriser/statistikk/konsumprisindeksen>

- Øker tilskuddet til funksjonshemmedes organisasjoner med minimum 6,9% for å sikre aktivitet i 2023 på samme nivå som i 2022.

